

Hovedbygningen på Ringve Museum – *nye oppdagelser etter brannen*

Av Lars Erik Brustad Melhus, Ringve Musikkmuseum

Hjørnestuen sett mot vest etter brannen i august 2015. Brannen startet på ytterveggen til høyre i bildet, og spredte seg oppover og langs den vestre gavlveggen. Foto: Erik Børseth (2015).

Den 3. august 2015 opplevde Ringve Musikkmuseum alle museers verste mareditt. Midt i en hektisk dag i høysesongen begynte det å brenne i den gamle hovedbygningen, som siden museets oppstart i 1952 har huset en stor samling historiske musikkinstrumenter og møbler fra 1700- og 1800-tallet. Ved et arbeidsuhell tok det fyr mellom ytterkledningen og tømmerveggen på husets nordre fasade, og i løpet av minutter spredte flammene seg opp langs

baksiden av panelet og rundt hele det nordvestre hjørnet av bygningen. Heldigvis ble ingen mennesker skadet, og de aller fleste museumsgjenstandene ble berget ut. Deler av huset ble derimot totalskadet. Tragedien til tross, kan dette likevel snus til en mulighet, og i løpet av de to årene som har gått har vi hatt tilgang til bygningshistoriske spor som tidligere var skjult for oss. Parallelt med konkrete undersøkelser på bygningen har nye søk i arkiver tilført kompletterende

kildemateriale. Denne artikkelen omhandler det arbeidet som er gjort med å dokumentere bygningshistorikken, samt å finne ny kunnskap om huset.

Ringve gård

Ringve gård ligger på en isolert høyde, like øst for Lade gård, og er en av de gamle lystgårdene på Ladehalvøya. Gården har hatt mange eiere, og dagens bygningsmasse forteller en historie som er nesten 300 år gammel. Gården er utvilsomt enda eldre, men ingenting er bevart av de eldste bygningene. Eierhistorikken er godt kjent fra før, og blant annet redegjort for i Strinda Bygdebok bind 1 fra 1939. Den vil derfor ikke bli inngående belyst her, kun gitt som en kortfattet oppsummering.

De eldste kildene nevner gården første gang i 1521, da gården lå under Bakke kloster, og brukeren Jon betalte en skatt tilsvarende 14 mark og 9 skilling. Klosteret beholdt sine eiendommer etter reformasjonen i 1537, men ved en omfattende byttehandel mellom kong Fredrik 2. og den danske adelsmannen Hans Ovesen Rød i 1574 ble gårdene Lade, Ringve og Devle skilt ut fra klosteret. Rundt 1650 ble Lade gård pantsatt til Caspar Schøller, og ved hans død i 1661 ble Ringve skilt ut som eget bruk og tilfalt sønnen Christoffer Caspersen Schøller. Maren Wessel (f. Schøller) var datter av Christoffers fetter, og ved farens død arvet hun gården. I 1670 giftet Maren seg med rådmann Jan Wessel, og gjennom nesten hele 1700-tallet tilhørte Ringve gård familien Wessel. Jan og Maren Wessel eide en rekke eiendommer

Dette bildet er tatt i 1939, og viser Ringve gård slik den så ut før den ble tatt i bruk som museum i 1950. Bygningene ligger rundt et lukket firkanttun med våningshusene i vest og driftsbygningene i øst. Hovedbygningen sees lengst fram i bildet, med to tårn og en overbygget veranda ut mot parken. Kilde: Schrøderarkivet, Sverresborg Trøndelag Folkemuseum.

i og rundt Trondheim, og benyttet Ringve som sin sommerresidens. Paret fikk i alt 18 barn, og i 1690 ble Peter født. Han som senere skulle oppnå ære og berømmelse under adelsnavnet Tordenskiold, må ha tilbrakt sine barndoms somre på gården (Bratberg 2002, s.23-29). Vi vet lite om hvordan bebyggelsen på gården så ut tidlig på 1700-tallet. Da skiftet etter Jan Wessel var ferdig i 1735 og datteren Karen skulle overta gården, beskrives imidlertid tre store stuer: «salen», «herrestuen» og «dagligstuen». I tillegg til disse lå serveringstedet «Ny-bryggen» nede i Ringvebukta, der Wessel-familien hadde kongelig privilegium til å drive bevertning. Hverken de tre stuenene eller Nybryggen eksisterer i dag. Da Karen og hennes mann Knud Brun overtok gården, ble det oppført et nytt våningshus som fremdeles eksisterer. Bygningen ble tidligere kalt «Borgestuebygningen», og er i dag kjent som «Wesselbygningen» og huset inntil 2015 museumscaféen Tordenskiold Kro.

I 1778 fant et nytt eierskifte sted, da vise-pastor i Strinda, Peder Schjelderup, kjøpte gården. Etter ca. 100 år går altså gården ut av Wesselfamiliens eie. I 1824 arvet sønnen Søren Schjelderup gården, og han bodde der inntil sin død i 1841. I 1853 dør også hans enke, Anna Elisabeth Bernhoft, og gården overtas av kjøpmann Richard Christoffer Schjelderup Knoff. Han var gift med Schjelderups niese, Johanne Cathrine Bernhoft. Knoff var en driftig mann, og grunnla blant annet Trondhjems Mineralvandfabrik i 1865 og var med å stifte Trolla Bruk i 1840. Han beskrives som en «foregangsmann med intens virketrang», noe som også nedfelte seg på Ringve (Johansen 1939, s.229-230).

I museets arkiver har vi en dagbok fra hans år som eier, der han forteller om en intens byggeaktivitet. Allerede året etter overtakelsen gikk han igang med å anlegge park og bærhage på sørsiden av gården, og i 1856 har han oppført en ny driftsbygning. Knoff havnet imidlertid i økonomiske vansker og måtte innstille sine betalinger i 1875. Gården ble solgt på tvangsauksjon tre år etterpå til Anton Sophus Bachke for 76 500 kroner, og i løpet av de tre årene gården hadde vært uten besetning, beskrives tilstanden på bygningene, især fjøset, å ha gått adskillig tilbake (Koren 1896 s.64-67). Anton Sophus Bachke ble ansatt som bergskriver ved Røros kobberverk det samme året, og oppholdt seg i Bergstaden i lengre perioder. Som nyutnevnt «Geschworne» i det Nordenfjeldske og Vestenfjeldske Grubedistrikt fra 1880 var han også stadig på lange reiser. Den daglige driften på gården var derfor hans kone Barbaras ansvar. Gården ble holdt i Bachkefamiliens eie til 1942, da gårdens siste private eier, Christian Anker Bachke, opprettet stiftelsen Ringve Museum. Christian giftet seg med russiskfødte Victoria Rostin i 1920, og da Christian døde i 1946, fullførte Victoria museumsplanene. I 1950 åpnet Tordenskioldmuseet i et lite tilbygg på vestsiden av tunet, og to år senere åpnet Musikkhistorisk Museum i hovedbygningen. I dag er gården en del av Ringve Musikkmuseum, som siden 2009 har vært en del av Museene i Sør-Trøndelag.

Historier om hovedbygningen før brannen
Hovedbygningen på Ringve har en sammensatt bygningshistorie, og vitner om flere ombygginger. Bygningen troner majestetisk over parken på sørsiden av

Maleri av hovedbygningen av Herman Wedel Anker, ca. 1880. Wedel Anker var søskenbarn til Barbara Bachke. Kilde: Ringve Musikkmuseum.

gården, og er noe av det første man møter dersom man ankommer museet fra alléen i sør. Bygningen består av en hovedfløy som løper i en øst-vest retning, og midt på denne stikker havestuefløyen ut mot sør. På sidene av havestuen er det plassert to tårn, i litt ulik høyde. Det ene har en åpen utkikkplattform som rager over mønet, mens det andre er litt lavere og inneholder trappeløp opp til loftet. Flere ombygginger i nyere tid har fjernet en del av det opprinnelige preget, blant annet da verandaen på havestuen ble bygget inn for å gi plass til den musikkhistoriske utstillingen i 1955. På 50- og 60-tallet ble det også bygget to nye trappehus på bygningens vestre og østre gavl.

Den 10. mars 1879 flyttet Anton Sophus Bachke og fruene Barbara Bachke inn med en stor barneflokk. Like etter flyttet fruens foreldre og søster inn, og en rekke tjenestefolk ble ansatt. I museets arkiver finnes et maleri av landskapsmaleren Herman Wedel Anker som dateres til ca. 1880. Maleriet viser hovedbygningen slik den framsto i datidens moteriktige sveitserstil, med store dekorerte takutstikk og en praktfull overbygget veranda langs havestuens gavl. Bygningen har moderne krysspostvinduer med sprosseverk og diagonale ruter, og under vinduene og langs raftet løper dekorerte paneler. Foran bygningen ser vi tre personer. Det kan godt

tenkes at dette er Barbara og to av barna som betrakter sitt nye hjem.

Et eldre fotografi fra 1860-tallet viser imidlertid at huset også har vært gjenstand for minst en ombygging før det fikk de flotte sveitserdetaljene. Fotografiet er tatt av Marcus W. Noodt (1824-1895), som var virksom som fotograf i perioden 1860-1890. Bildet er tatt fra sørsiden av gården, og viser et våningshus ved siden av en flott og ny driftsbygning og et stabbur. Våningshuset har stående panel, knappe takutstikk og smårutede vinduer, mens to lavere hus med torvtak er plassert inntil den østre gavlveggen. Bygningen er betydelig lavere enn den vi ser på maleriet fra 1880, og mangler de flotte tårnene, verandaen og utskjæringene.

Det har lenge vært antatt at hovedbygningen ble oppført like etter at Richard Knoff overtok gården i 1853. Selv om det har hersket usikkerhet rundt hvordan hans hovedbygning har sett ut, har det blitt stående som den offisielle beretningen at

hovedbygningen er oppført på midten av 1800-tallet. På museets egen hjemmeside kunne besøkende tidligere lese følgende:

«Et nytt og staselig våningshus for gårdens herskap ble bygget kort etter at Richard Schjelderup Knoff tok over Ringve i 1853. Han anla park, flyttet den tidligere oppfarten til gården fra nord til sørsiden og plantet alleen opp til husene. (...) Selv om huset ble påbegynt av Knoff, fikk det sitt karakteristiske utseende i «sveitserstil» først da Anton Sophus Bachke kjøpte gården i 1878.» (Sakset fra www.ringve.no).

Ved siden av Knoffs egne dagboksnotater har man støttet seg på branntakster, kart og fotografier samt andre skriftlige kilder. I et festskrift i anledning Anton Sophus Bachkes 60-årsdag i 1896 skriver Kristian Koren dette om bygningen: «Hovedbygningen var for størstedelen nyoppført, men ikke ganske færdig udvendig, da Knoff oppga sitt Bo; Bachke måtte nu gjøre den helt færdig (...)» (Koren 1896 s. 67). I festskriftet til museets 25-årsjubileum i 1977 skriver arkitekt Knut Bergersen om bygningene på gården,

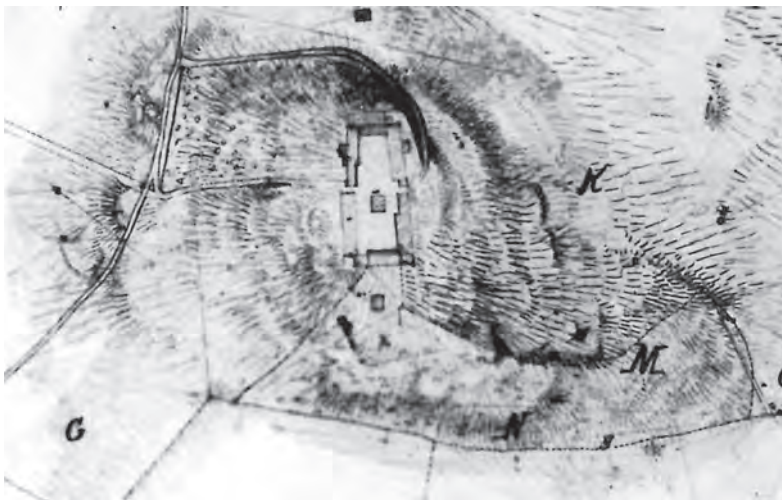
Dette bildet er tatt midt på 1860-tallet, og er det eldste fotografiet som finnes av gården. Fra høyre ser vi et stabbur, Knoffs nyoppførte driftsbygning og hovedbygningen. Foto: Marcus W. Noodt/NTNU UB.

og forteller at Knoff ikke rakk å fullføre oppføringen av en ny hovedbygning på grunn av de økonomiske vanskene han etter hvert havnet i. Han antar videre at Knoff forlot bygningen som råbygg (Bergersen 1977 s. 38). En som går lengre i å hevde at Knoff ferdigstilte en ny hovedbygning, er Håkon Odd Christiansen som i heftet *Ringve – fra herresete til levende museum* fra 1987 skriver: «Mens Knoff eide Ringve, rakk han også å oppføre ny hovedbygning, som var ferdig da den nye eieren overtok. Det var dette huset, fra 1860-tallet, som den 11. oktober 1952 ble tatt i bruk som musikkhistorisk museum» (Christiansen, 1987 s. 87).

I boken *Lystgårdene på Lade – en reise i Trondheim Arkadia* fra 2002 spekulerer Sissel Guttormsen på hvorvidt hovedbygningen kan ha blitt oppført i flere etapper: «Flere kilder har hevdet at Knoff oppførte en ny hovedbygning. (...) Kan det være mulig at det er bygget av kjernen i et eldre hus som har stått der tidligere?» Guttormsen henviser til et kart som er tegnet av kaptein Andreas

Holm i september 1853 på bestilling fra den ferske gårdeieren. Oppmålingen er utført kun fire måneder etter at de nye eierne har overtatt gården, og viser et firkanttun med uthusbygning mot øst og tre våningshus i vest. Kartet gir henne grunn til å spørre hvorvidt Knoff virkelig har bygget opp et nytt hus fra grunnen, eller om det allerede sto et hus der da han flyttet inn. Guttormsen skriver videre om forandringene som fant sted etter at Bachkefamilien flyttet inn: «De største forandringene på Barbaras gård skjedde på hovedbygningen, både utvendig og innvendig. Byggearbeidene ble satt igang umiddelbart og på kort tid framsto huset i forlenget og påbygget skikkelse» (Guttormsen, 2002 s. 70).

De forskjellige beretningene om hovedbygningen gir litt ulike forklaringer på når den først ble oppført, men alle tilskriver den Richard Knoff. Muligheten for at huset kan ha blitt oppført som utvidelse av en eksisterende bygning blir stående som et ubesvart spørsmål. Den store forandringen som fant sted da bygningen ble «sveitsifisert»,

«Kart over Gaarden Ringved i Strinde Prosti geometrisk opmaalt i September 1853 af A. Holm» (Utsnitt) Her ser vi tydelig at det ligger en smal lån i tunets sørvestre hjørne. Kilde: Ringve Musikkmuseum.

tilskrives familien Bachke, og især husfruen Barbara.

Bygningen som kilde – endelig noen håndfaste bevis

De tidligere beretningene om huset er i stor grad basert på skriftlige kilder, muntlige beretninger og antakelser, og ingen har tidligere hatt tilgang til å undersøke bygningen så inngående som nå. Etter at huset var tømt for alt av inventar, og alle brannskadde overflater var demontert, dukket hittil ukjente sider av historien fram. Bygningen har blitt grundig dokumentert, og for hver bygningsdel som har blitt fjernet, har stadig nye brikker falt på plass for å forstå husets historie. I de mest brannskadde delene av huset var det nødvendig å fjerne

alle tapetlag, paneler, gulvbord og andre overflater. Hele den vestre enden av huset ble strippet ned til tømmerkassen både innvendig og utvendig.

En rekke synlige spor etter tidligere byggetrinn ble eksponert, og det var etter hvert mulig å fortelle ganske mye om hvordan rommene tidligere har sett ut. Gjenfylte dør- og vindusåpninger fortalte om en annen planløsning, mens spor etter utsparing for gulvåser ca. 2,60 meter opp på veggen i 1. etasje viste at etasjehøyden tidligere hadde vært ca. 60 cm lavere enn idag. Tømmerveggene hadde tydelige spor etter rapping, en teknikk som går ut på å dekke tømmervegger med en armert puss gjerne bestående av leire og halm, for å oppnå en glatt overflate på en ellers

Bildet viser hjørnestuens nordvegg. Store deler av veggoverflaten var skavhogd, og det lå fremdeles rester etter leire og halm på veggen. Midt i bildet ser vi en gjenfylt døråpning som tidligere førte inn til mellombygningen. Åpningen ble lenge benyttet som utstillingsmonter. Til venstre for denne ser vi omrisset etter en brannmur. Foto: Edwin Verweij, NIKU (2016).

ujevn tømmervegg. Denne teknikken var vanlig i Norge gjennom hele 1700-tallet og utover på 1800-tallet, og ble benyttet for både innvendige og utvendige overflater. Rappingen sørget for at man fikk en jevn vegg å male eller tapetsere på (Drange, 1992 s.442-444).

Veggene som kom til syne var skavhogd, altså økset med grove merker på skrå fra oversiden, og hadde en rekke treplugger stikkende noen cm ut fra veggen. Dette ble gjort for at rappen skulle feste seg til tømmeret. Disse merkene var synlige i hele 1. etasje og ca. halvveis opp i rommet i etasjen over. De øverste omfarene bestod av tømmer som åpenbart var av nyere dato. Utvendig var det ingen slike spor. En del av veggen i 1. etasje hadde imidlertid

ikke slike øksemerker, og det var tydelig at denne delen ikke hadde vært rappet. En gjenfylt utsparing i veggen fortalte oss at det tidligere hadde gått et pipeløp gjennom veggen, og det ble etterhvert klart at det mest sannsynlig hadde stått en brannmur her tidligere. Området var formet med et tydelig buet overstykke, og hadde klare trekk av 1700-talls rokokko.

Under gulvbordene i 1. etasje ble det funnet en mengde rester av et papirtapet med rapping festet til baksiden. Dette var utvilsomt det samme tapetet som tidligere hadde dekket rommet. Tapetet hadde et nyrokokkomønster, og hadde en ca. 10 cm bred mørkerød velourbord. De synlige sporene syntes å passe godt overens med den bygningen som er avbildet på fotoet fra

I 2. etasje var de øverste tømmerstokkene av en helt annen karakter, og hadde ikke rester etter skavhogst og rapping. Foto: Edwin Verweij, NIKU (2016).

Tapetrest på rapping som ble funnet på veggen bak brannmur i 2. etasje. Foto Edwin Verweij, NIKU.

1860-årene, og som tidligere var blitt omtalt som Knoffs uferdige hovedbygning. Man kan se at dette var et lavere hus enn dagens hovedbygning, og antall vinduer og dører stemte med det som vises på fotografiet. Tapetene kan dateres til første halvdel av 1800-tallet, både med hensyn til materiale og motiv. (Verweij & Heggenhougen 2016). Spor i veggene tydet imidlertid på at tømmeret likevel kunne være eldre enn fra midten av 1800-tallet, og stemte i såfall ikke med historien om at hovedbygningen skulle ha blitt oppført av Knoff. Kunne det tenkes at bygningen var eldre enn man før hadde trodd?

Tapetrester på rapping som ble funnet under gulvbord i 1. etasje. Foto: Lars Erik Brustad Melhus, Ringve Musikkmuseum.

Med hjelp fra Hauke Haupts og Trond Eide ved fylkesantikvaren i Sør-Trøndelag Fylkeskommune og Terje Thun ved Nasjonallaboratoriene for datering ved NTNU Vitenskapsmuseet ble det foretatt prøver av tømmeret. Analysene av årringene fastslo at tømmeret ble hugget i to ulike perioder, der de eldste stokkene ble hugget mellom 1772-74, mens de resterende ble hugget først i perioden 1871-75. Det skilte med andre ord 100 år mellom de to generasjonene tømmer.

Perioden da det eldste tømmeret ble hugget, sammenfaller godt med et eierskifte på Ringve, nemlig da visepastor Peder

Schjelderup kjøpte gården i 1778. Det er ikke usannsynlig at det er nettopp dette eierskifte som er årsaken til at det bygges nytt på Ringve, nå ble nemlig gården prestebolig, og Schjelderup bodde på Ringve året rundt. Folketellingen fra 1801 forteller at det i alt bodde 21 mennesker på Ringve, inkludert de to husmannsplassene Ringve-grinden og Lille-lade. Det er dermed ikke urimelig å anta at det var behov for flere hus på gården.

Hvordan så den gamle hovedbygningen ut?

Ved siden av de synlige sporene er brann-takster gode kilder for å finne ut hvordan bygningen har sett ut tidligere. Her beskrives diverse karakteristikk om husene og rommene, blant annet størrelse, materialer, rommenes funksjon og fast inventar. Disse kildene blir adskillig mer levende når man kan sammenligne beskrivelsene med synlige spor. Like før den tragiske brannen dukket det opp to, inntil da ukjente, branntakster i et avlåst rom i kjelleren på den gamle direktørboligen på museet. Disse var datert til 1855 og 1856, altså like etter at Richard Knoff overtok gården. Taksten fra 1855, som er datert 15. desember, er gjort på bestilling fra Knoff, og omhandler en nyoppført driftsbygning som huseieren ønsker en verdivurdering på. I dokumentet henvises det til en tidligere takst fra april 1852, og det opplyses at huseieren siden da har revet endel bygninger og oppført en ny uthusbygning der disse har stått.

Den 30. april 1856 ble det avholdt en ny taksasjon etter pålegg fra myndighetene, der hele gården ble vurdert. I taksten beskrives hovedbygningen som en toetasjes

tømmerbygning med malt panel, og det gjøres ingen henvisning til at dette er et nyoppført hus. Videre leser vi at bygningen er «30 ½ Alen lang, 9 ½ Alen bred, 10 ¼ Alen høi». I meter blir dette omtrent 19 m lang, 6 m bred og 6,4 m høy. De samme målene oppgis i en senere branntakst fra 1868, og bortsett fra at to små tilbygg oppgis som nedrevet i denne taksten, kan vi konkludere med at det ikke har skjedd noen større ombygginger på huset siden forrige takst. Sammen med årrings-analysene viser dette to ting. For det første leser vi at Knoff ikke fikk oppført noen ny hovedbygning de 15 første årene som eier, og for det andre betyr dette at fotografiet fra 1860-årene viser en bygning som har stått mer eller mindre uforandret utvendig siden 1852 – altså før Knoff overtar som eier. I en branntakst fra 1881 er hovedbygningens størrelse derimot endret. Her er målene 26,6 m lang, 6 m bred og 7,7 m høy. Dette stemmer godt overens med dateringen av tømmeret, der de øverste omfarene består av tømmerstokker datert til 1875.

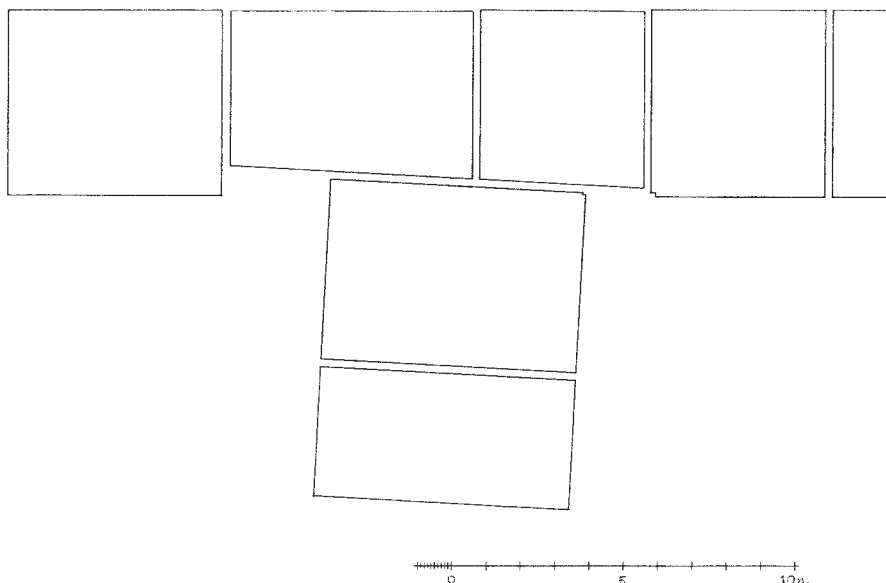
Branntaksten fra 1856 beskriver videre hvordan hovedbygningen så ut innvendig. Første etasje besto av en rappet og tapetsert storstue, en forstuegang med innpanelt trapp, et spiskammers og kjøkken. I 2. etasje finner vi en rappet og tapetsert sal, 2 soverom og en svalgang. På grunnlag av funn på bygningen kan vi plassere storstuen og salen i bygningens vestre ende, altså den delen av huset som ble skadet i brannen. Dette er de eneste rommene som oppgis som rappede («donikkede») og tapetserte, mens de resterende rommene er beskrevet som panelte. Under restaureringen har disse tapetene blitt funnet i disse to rommene.

I begge stuenes blir det også oppgitt å ha vært jernovner og skorstein. Ovnene i første etasje har da etter all sannsynlighet stått plassert foran brannmuren med rokokko-profilen. Kjøkkenet skal ha vært utstyrt med en grunnmurt skorstein, mens de to soverommene har en jernovn hver. Sammenligner vi denne beskrivelsen med fotografiet fra 1860-årene, ser vi at bygningen har to piper, en i vest og en i øst. Dette betyr at kjøkkenet var plassert i den østre enden av huset, og at soverommene må ha ligget direkte over kjøkkenet. Kanskje har de to soverommene blitt brukt av visepastoren og hans frue, samt deres eneste sønn Søren.

Videre leser vi følgende: «På søndre Side (...) er tilbygget en Havestuebygning». Hvorfor blir ikke havestuen omtalt som en integrert del av bygningskroppen, men som en egen Havestuebygning? Sammen med arkitekt Jonny Kregnes ble det foretatt en opptegning

av de innvendige målene av grunnplanet, og denne tegningen gir muligens svar på spørsmålet. Havestuens fire vegger er vinkelrette i forhold til hverandre, men er derimot plassert veldig skjevt på resten av bygningen. Dette kan tyde på at laftingen har foregått i flere etapper, og at havestuen ikke er bygget samtidig med resten av huset. For å undersøke dette måtte vi på ny ta prøver av tømmeret, og analysene daterer hogståret til vinteren 1768/69, altså noen få år før resten av stukkene ble felt.

Dersom havestuen er oppført som en selvstendig bygning noen år før resten av hovedbygningen, vil dette kunne forklare de uvanlige vinklene. Men hvorfor er ikke resten av bygningen orientert etter havestuens linjer? En forklaring på dette kan være hvordan huskroppen forholder seg til firkanttunet og de andre bygningene. Wesselbygningen ligger nesten parallelt

Romlig konstellasjon på hovedbygningens 1.etasje. Tegning: Jonny Kregnes (2016).

med hovedbygningen på andre siden av tunet, og mellombygningen sto vinkelrett på hovedbygningen og lukket tunet mot vest.

En annen vesentlig detalj som oppgis, er at huset har hatt en svalgang og en innlukket oppgangstrapp. Det har ikke lyktes å finne spor etter svalgangen, og vi vet ikke med sikkerhet hvor denne har befunnet seg. Vi har likevel noen henvisninger som kan være til hjelp. I et gammelt notat referer Christian Anker Bachke til en samtale med en «Fru Rye, født Knoff» den 11. november 1922. Anna Elisabeth Rye (1858 – 1936) var datter av Richard Knoff og Johanne Cathrine

Bernhoft, og var rundt 17 år da faren gikk konkurs og måtte selge Ringve.

Ifølge Christian forteller fru Rye at hovedbygningen tidligere hadde en lang korridor mot gårdssiden. Det virker sannsynlig at denne lange korridoren må ha vært svalgangen, og utifra beskrivelsen kan vi anta at den har løpt langs nordfasaden mot tunet. En lignende planløsning finner vi på Wesselbygningen, der en innpanelt svalgang løper langs deler av husets fasade på tunsiden, og det kan godt tenkes at de to husene sto med hver sin svalgang mot det sentrale tunet.

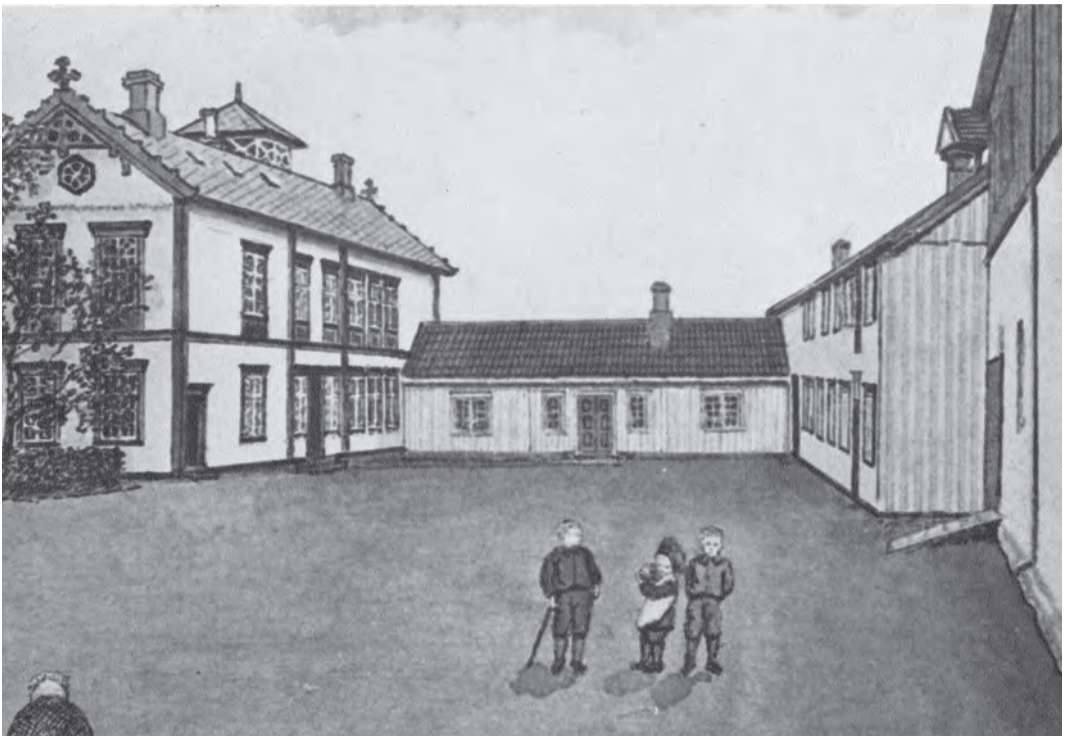
Bildet viser en del av himlingen i entréen, og man kan tydelig se skjevhetene mellom panelbord og listverk. Her er det åpenbart ikke gjort så store forsøk på å dempe konsekvensene av at rommets vegger ikke står vinkelrette på hverandre. Foto: Lars Erik Brustad Melhus, Ringve Musikkmuseum.

Videre skriver han at «der var 2de indgange fra gaardssiden, den ene like ved mellembygningen og den anden nær inkjørselen til gaarden.» Vi har allerede med temmelig god sikkerhet plassert husets storstue i husets vestre ende, altså vegg-i-vegg med mellombygningen, og plassert kjøkkenet i husets østre ende. Da gjenstår det å plassere forstuegangen med trapp og spiskammerset i første etasje. Spiskammerset har sannsynligvis ligget ved siden av kjøkkenet, noe som vil medføre at forstuegangen har ligget et sted mellom storstuen og kjøkken/spiskammers. Den ene av de to inngangene som fru Rye forteller om, vil etter all sannsynlighet ha

ført inn til forstuegangen, og skal altså ha befunnet seg like ved mellombygningen. Den andre inngangen kan tenkes å ha vært en kjøkkeninngang.

Mellombygningen

Mellom hovedbygningen og Wesselbygningen sto det tidligere en bygning i én etasje. Bygningen var direkte forbundet med hovedbygningen, og det gikk tidligere en dør mellom hjørnestuen i hovedbygningen og den sørligste stuen i mellombygningen. I mellombygningen lå det tre stuer som alle var malte eller tapetserte. I branntaksten

Tegning av tunet på Ringve ca. 1890, med hovedbygningen, mellombygningen og borgestuebygningen (Wesselbygningen). Ifølge tradisjonen er det et av Bachkebarna som har tegnet det.

Kilde: Ringve Musikkmuseum.

fra 1881 er en av stuene erstattet av kjøkken og spiskammers, noe som trolig skjedde i forbindelse med ombyggingen av hovedbygningen på 1870-tallet. Disse rommene lå som sagt tidligere der. Mellombygningen ble påbygget med en etasje i 1896, og i 1947 ble den revet for å gi plass til Victoria Bachkes nye privatbolig. I ettertid har det blitt spekulert mye om hvorvidt denne bygningen kan ha vært den eldste bygningen på gården, og om den kunne stamme fra Tordenskiolds og Wesselfamiliens tid på Ringve tidlig på 1700-tallet.

I løpet av restaureringsperioden har det imidlertid dukket opp spor som tyder på at mellombygningen og hovedbygningen har blitt oppført samtidig. Da ytterkledningen på hovedbygningens nordvegg ble demontert, kunne vi se utsparinger etter takåser som har vært felt inn i tømmeret her. Utsparingen er ca. 15x20 cm store og ca. 8-10 cm dype. Disse er plassert på høyde med takkonstruksjonen til en en-etasjes bygning. Den øverste av utsparingene er større enn resten, og tydelig tilpasset en kraftigere mønsås. På hovedbygningens nordvestre hjørne kan det synes som om novhodene har blitt kappet med sag i nyere tid, og at tømmeret opprinnelig fortsatte som vegg i mellombygningen.

Spor etter innfelling av takåser der mellombygningen tidligere har stått inntil hovedbygningen. Den røde linjen antyder hvor takbordene har ligget. Den øverste innsparingen oppe i høyre hjørne i bildet er etter mønsåsen, som har hatt kraftigere dimensjoner. Foto: Lars Erik Brustad Melhus, Ringve Musikkmuseum.

Foto som viser den enkle tømmerveggen mellom hovedbygningen og mellombygningen. Bildet er tatt under rivningen av mellombygningen i 1947. Kilde: Schröderarkivet, Sverresborg Trøndelag Folkemuseum.

I fotoarkivet etter Fotograf Schröder, som idag befinner seg på Sverresborg Trøndelag Folkemuseum, har vi funnet fotografier fra da mellombygningen ble demontert i 1947. På disse bildene ser vi at bygningen hadde en dobbel tømmervegg mot Wesselbygningen, mens det mot hovedbygningen kun var en enkel vegg. Dette indikerer at mellombygningen har blitt laftet samtidig med hovedbygningen. På de samme bildene ser vi også at tømmeret har tilsvarende merker etter rapping som vi finner på det eldste tømmeret i hovedbygningen.

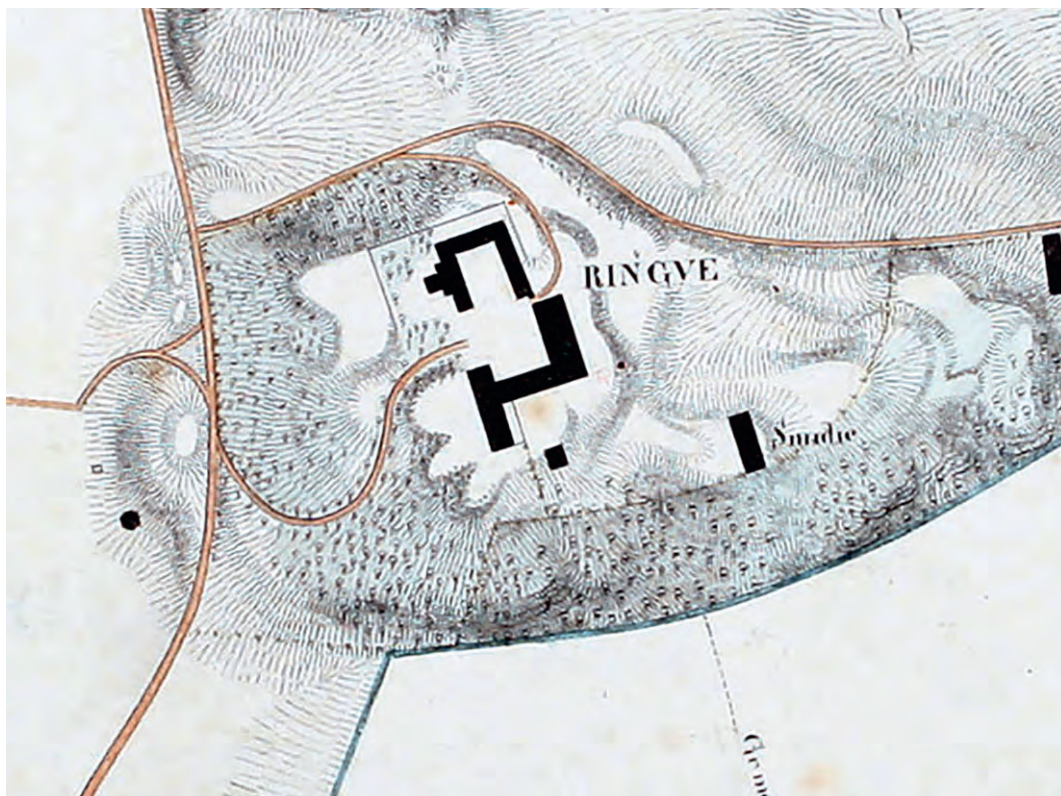
Korreksjon av hovedbygningens historie

De tidligere beretningene om hovedbygningens historie har fremstilt det som om Knoff fikk oppført en ny hovedbygning rundt 1850-60, noe som nå kan motbevises. Huset stod allerede oppført da Knoff overtok gården, og så ut omtrent slik det er avbildet på Noodts fotografi fra 1860-årene. Årringsanalysene daterer det eldste tømmeret til tiden da Peder Schjelderup tok i bruk gården som prestebolig, og mye kan tyde på at det er han som må skrives

inn som husets byggherre. Med dette vil en spennende personlighet, som ikke er så godt beskrevet i gårdshistorien, få en mer sentral plass.

Er det da helt feil å oppgi Knoff som byggherre for huset? Åringsanalysene daterer det nyeste tømmeret i hovedbygningen til årene like før gården gikk ut av Knoffs eie. Nylig dukket det opp en inskripsjon på en av taksperrene over havestuen, der årstallet 1873 står risset inn med blyant i store bokstaver. Under årstallet står navnet Ole Løvseth Rønning. Det er all grunn til å tro at dette betyr at sperrene ble satt opp her

dette året, og at Ole Løvseth Rønning har vært en av håndverkerne. Åringsanalysene daterer hogstår av det nyeste tømmeret i veggene til vinteren 1872 – 73. Dette betyr altså at sperrene kom på plass like etter at de ble hugget. Spor i overflaten på tømmeret kan tyde på akkurat dette, da man kan se at treets fiber har trukket seg sammen etter høvling. I museets arkiv finnes det et kart som er tegnet av løytnant C.A. Knoff i 1875. Denne tegningen viser en forlenget bygningskropp og to tårn på hver side av havestuen, og underbygger påstanden om at Richard Knoff fikk bygget om huset like før han måtte selge gården.

Kart over Ringve, tegnet av C.A Knoff og datert 1875 (utsnitt). Her ser vi gården etter ombyggingen, med forlenget bygningskropp, utvidet havestue og to tårn. Kilde: Ringve Musikkmuseum.

Det eldste tapetlaget som ble funnet på vegg i 2.etasje, dateres til 1870-tall. Foto: Edwin Verweij, NIKU (2016).

Det nest eldste tapetet som ble funnet på vegg i 2.etasje, dateres til 1880-90tall. Foto: Peter Juga, Ringve Musikkmuseum.

Hvor mye Knoff rakk å gjøre innvendig, er derimot ukjent, men også her kan funn fra restaureringen hjelpe oss å antyde en plausibel historie. Undersøkelser av interiøret viser at det har skjedd ganske store innvendige forandringer tidlig på 1880-tallet. Det er avdekket i hovedsak fire ulike fargesettinger i rommene som har blitt undersøkt, og i to av rommene er det funnet aviser datostemplet 31. mai 1882 og 4. februar 1884 bak de nest eldste tapetene. Samtidig med at tapetene i disse rommene skiftes, males samtidig vegger, gulv og dører

i mørkere toner. Noen få år etter at familien Bachke flytter inn i 1879, pusses altså to av rommene opp fullstendig. De eldre tapetene som allerede var på veggene, og den dertil hørende fargesettingen kan ikke være eldre enn ombyggingen av tømmerkassen, og vi kan med sikkerhet fastslå at dette interiøret stammer fra en gang mellom 1873 og 1882.

Dersom vi antar at Knoff ikke rakk å gjøre noe med interiøret, og at alle innvendige overflater ble oppført av Barbara og Anton Sophus Bachke etter overtagelsen våren

1879, er det noen ting som kan fremstå som mindre sannsynlig. Ville man virkelig gått i gang med en ny oppussingsrunde kun få år etter at man var ferdig med den forrige? Da er det mer sannsynlig å tro at Knoff faktisk tapetserte veggene innvendig like før konkursen. Fortsetter vi denne tanken, ser vi at dette også kan stemme med de stilmessige uttrykkene på interiøret. De eldste tapetene og dekoren på brannmurer holdes i en stram, nygotisk stil med lyse farger og klare geometriske former. De nyere tapetene og interiørdetaljene har et ganske annet preg, og man kan ane at det ikke bare skyldes tidens skiftende trender, men også at det er andre øyne som bestemmer hvordan rommene skal se ut. Det er i løpet av disse årene at

havestuen blir dekorert med sjablonger og strekdekor, og veggene dekkes av tapeter med ranker og blomstermotiv som slynger seg organisk rundt i rommet. Branntaksten fra 1881 opplyser at alle rommene har fått «inlagte Underlofter, tildels med kostbare Forsiringer (...). Det er likevel fremdeles uvisst om de dekorerte himlingene og de andre forsiringene er bekostet av Knoff eller Bachke. Beskrivelsene vi har av husfruen Barbara Bachke, tyder på at hun var driftig og tok styringen på gården mens ektemannen oppholdt seg på Røros i lengre perioder. Familien investerte utvilsomt mye i gården og måtte bekoste nytt fjøs og kjøpe ny besetning på gården da de overtok.

Hjørnestuen slik den så ut før brannen. Dette rommet rekonstrueres nå slik det så ut i 1880-årene, da Bachkefamilien nylig hadde overtatt Ringve. Vi ser rett mot samme vegg som på bildet s. 13.

Foto: Ringve Musikkmuseum (2011).